

KIV/ZOS

Cvičení 8, 2014

L. Pešička

NAKRESLETE GRAF, ZAPIŠTE POMOCÍ COBEGIN/COEND

Tři příklady:

- $(a+b) * (c-d) - (e/f)*(g-h)$
- $a+b+c$
- $a+b+c+d$

Platí běžné precedence operátorů

Každý operátor představuje určitý proces

KOLIKRÁT SE VYPÍŠE TEXT?

```
int i;
```

```
for (i=0; i<3; i++) {  
    fork();  
    execl("/usr/bin/cal","cal",NULL)  
}  
printf("text");
```


KOLIKRÁT SE VYPÍŠE AHOJ? NAKRESLETE STROM PROCESŮ

```
fork();  
printf("ahoj");  
fork();  
printf("ahoj");  
if ( fork() == 0)  
    printf("ahoj");
```


VLÁKNA

Tutoriál popisující vlákna:

<https://computing.llnl.gov/tutorials/pthreads/>

Využit jako zdroj pro některé z následujících slidů
(text, obrázky)

PROCES UNIXU

– OBSAHUJE INFORMACE:

- Proces ID, proces group ID, user ID, group ID
- Prostředí
- Pracovní adresář
- Instrukce programu
- Registry
- Zásobník (stack)
- Halda (heap)
- Popisovače souborů (file descriptors)
- Signal actions
- Shared libraries
- IPC (fronty zpráv, roury, semaforey, sdílená paměť)

PROCESS GROUP, SESSION

Process group

- Kolekce jednoho či více procesů
- Pro řízení distribuce signálů
- Signál pro procesní skupinu je distribuován každému členu skupiny

○ Sessions

- Procesní skupiny se grupují do sessions
- Process group nemohou migrovat z jedné session do jiné
- Proces může vytvořit novou process group patřící ke stejné session jako on

VLÁKNO MÁ VLASTNÍ:

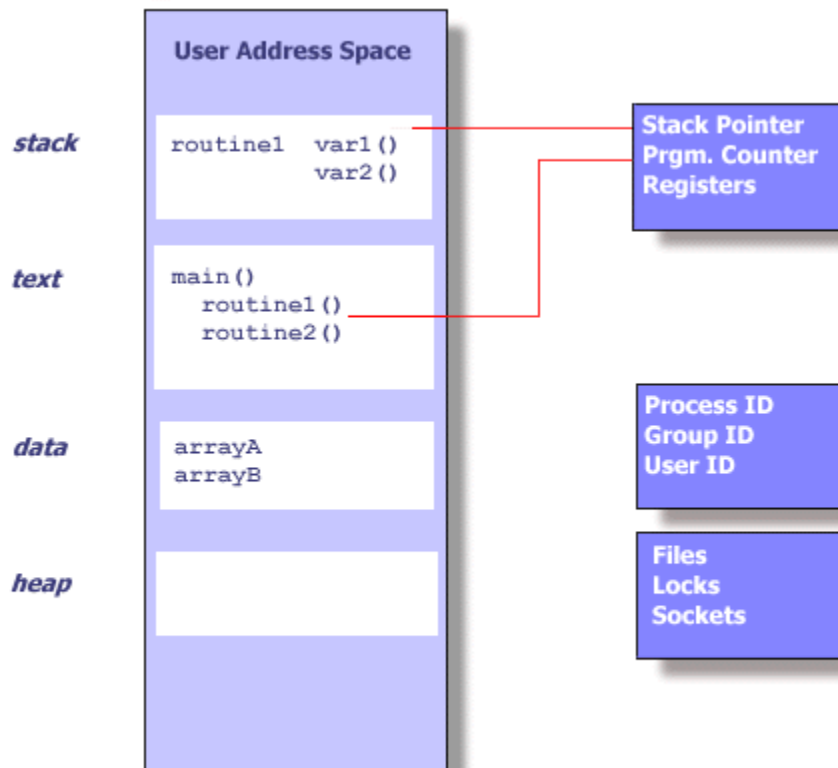
- Zásobník (stack pointer)
- Registry
- Plánovací vlastnosti (policy, priority)
- Množina pending a blokováných signálů
- Data specifická pro vlákno

====

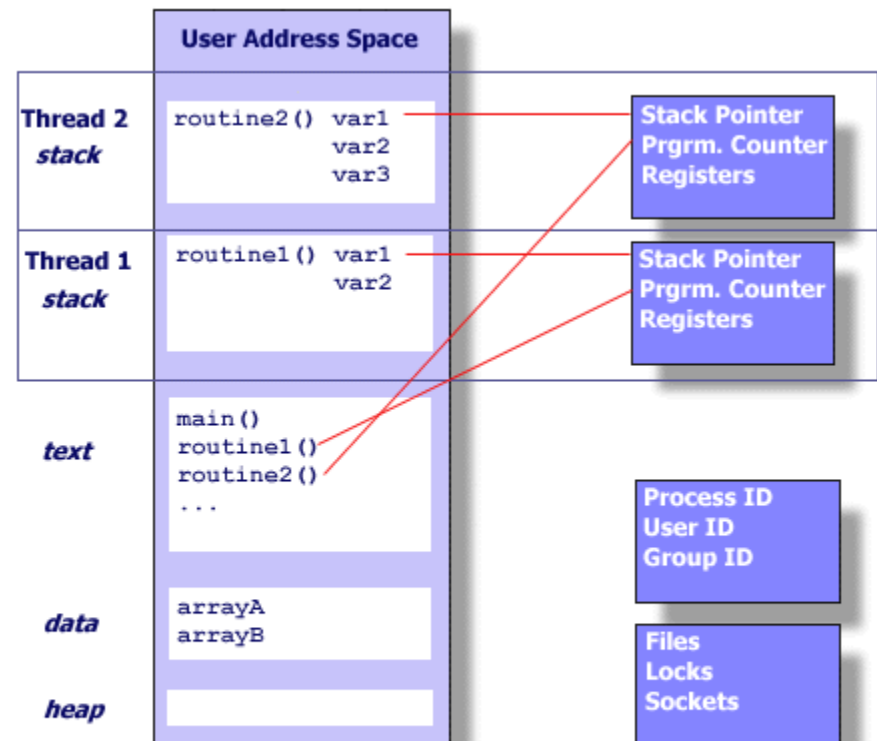
- Všechna vlákna uvnitř procesu sdílejí stejný adresní prostor
- Mezivláknová komunikace je efektivnější a snadnější než meziprocesová

UNIX PROCESS

THREADS WITHIN A UNIX PROCESS

ROZDĚLENÍ PAMĚTI PRO PROCES

Roste halda

Roste zásobník

Máme-li více vláken => více zásobníků, limit velikosti zásobníku

Vytvořené vlákno

ZÁSOBNÍK PRO VLÁKNO

- Při vytvoření vlákna můžeme specifikovat velikost zásobníku
- Je potřeba celkem šetřit..
Při max. velikost $8\text{MB} * 512 \text{ vláken} = 4 \text{ GB}$

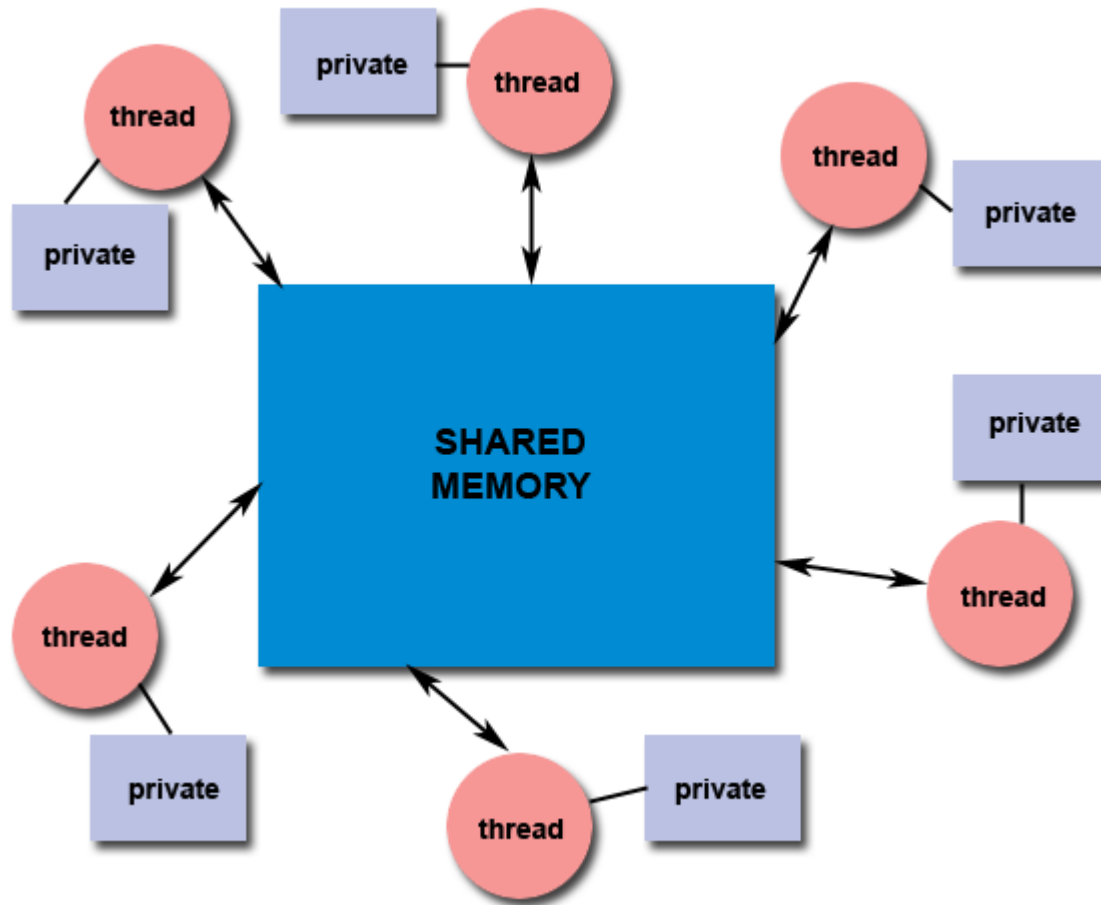

PTHREADS

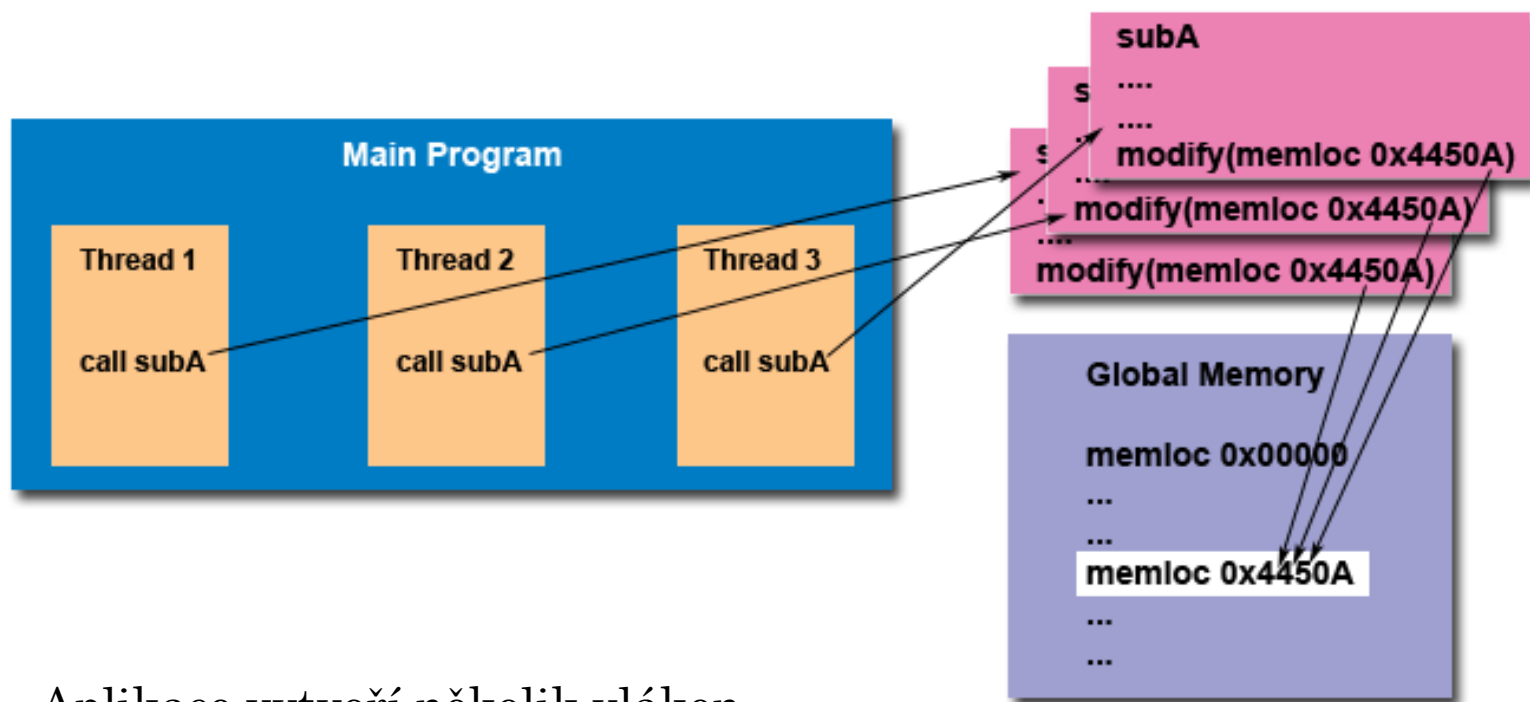
- Rozhraní specifikované IEEE POSIX 1003.1c (1995)
  - Implementace splňující tento standard:
POSIX threads , pthreads
  - Popis v [pthread.h](#)
-
1. **Management** vláken (create, detach, join)
  2. **Mutexy** (create, destroy, lock, unlock)
  3. **Podmínkové proměnné** (create, destroy, wait, signal)
  4. **Synchronizace** (read-write locks, bariéry)

GLOBÁLNÍ A PRIVÁTNÍ PAMĚŤ VLÁKNA

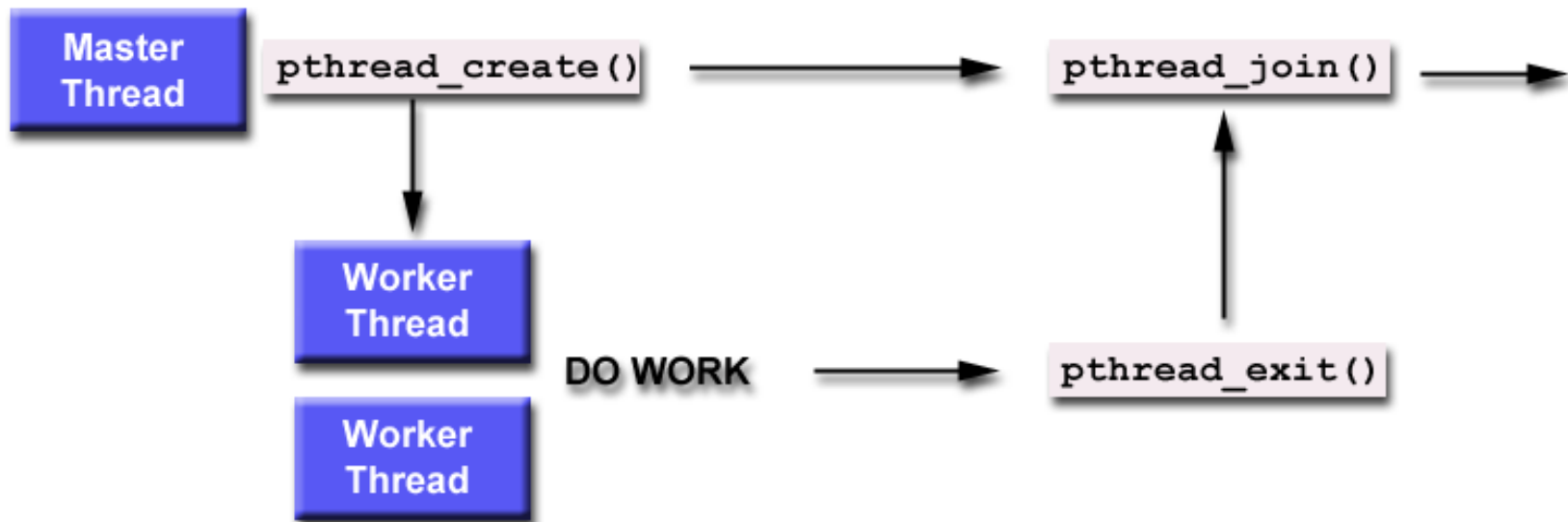
VLÁKNOVÁ BEZPEČNOST (THREAD-SAFE)

Aplikace vytvoří několik vláken
Každé vlákno vyvolá stejnou rutinu
Tato rutina modifikuje společná globální
data – pokud nemá synchronizační
mechanismy, není thread-safe

ČEKÁNÍ NA DOKONČENÍ VLÁKEN

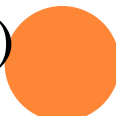
MOŽNOSTI UKOČENÍ VLÁKNA

- Vlákno dokončí „proceduru vlákna“
- Vlákno kdykoliv zavolá `pthread_exit()`
- Vlákno je zrušené jiným přes `pthread_cancel()`
- PROCES zavolá `exec()` nebo `exit()`
- Pokud `main()` skončí první bez explicitního volání `pthread_exit()`

VLÁKNA: VYTVOŘENÍ VLÁKNA

- **#include <pthread.h>** .. vlákna pthread
  - **pthread_t a, b;** .. id vláken a,b
  - **pthread_create(&a, NULL, pocitej, NULL)**
    - **a** – id vytvořeného vlákna
    - **NULL** – atributy vlákna (man pthread_attr_init)
    - **pocitej** – funkce vlákna
    - **NULL** – argument předaný funkci pocitej
    - **Návratová hodnota** – 0 když se vlákno podařilo vytvořit
  - **pthread_join(a, NULL);**
    - Čeká na dokončení vlákna s id **a**
    - Vlákno musí být v joinable state (ne detach, viz atributy)
    - **NULL** – místo null lze číst návrat. hodnotu
-

PŘEDÁNÍ PARAMETRU VLÁKNU

```
void *print_message_function( void *ptr );
```

```
    // hlavička funkce vlákna
```

```
pthread_t thread1, thread2;
```

```
char *message1 = "Thread 1";
```

```
char *message2 = "Thread 2";
```

```
int iret1, iret2;
```

```
iret1 = pthread_create( &thread1, NULL,  
print_message_function, (void*) message1);
```

```
    iret2 = pthread_create( &thread2, NULL,  
print_message_function, (void*) message2);
```


FUNKCE VLÁKNA – ZPRACOVÁNÍ PARAMETRU

```
void *print_message_function( void *ptr )  
{  
    char *message;  
    message = (char *) ptr;  
    printf("%s \n", message);  
}
```


DALŠÍ UKÁZKA PŘEDÁNÍ PARAMETRU VLÁKNU

//vytvareni vlaken

```
for (i = 0; i < THREAD_COUNT; i++) {  
    thID = malloc(sizeof(int));  
    *thID = i + 1;  
    pthread_create(&threads[i], NULL, thread,  
thID);  
}
```

// funkce vlakna

```
void *thread(void * args) {  
    printf("Jsem vlakno %d\n", *((int *) args) );  
}
```


PŘÍKLADY

- Příklad

Courseware – ZOS – Cvičení – C, Java příklady:
pthreads-semafor

VLÁKNA: OŠETŘENÍ KS SEMAFOREM(!!)

Ošetření KS semaforem:

- `#include <semaphore.h>` .. využijeme semafor
- `sem_t s;` .. typ semafor
- `sem_init(&s, 0, 1);` .. inicializace semaforu na hodnotu **1** !!

- `sem_wait(&s);` .. operace P(s);
- KS .. kritická sekce
- `sem_post(&s);` .. operace V(s);

INICIALIZACE SEMAFORU

```
sem_init(&s, 0, 1);
```

Semafor s

Počáteční hodnota 1

0 ... semafor sdílený vlákny jednoho procesu
1 ... semafor sdílený mezi procesy, měl by být v
regionu sdílené paměti

CVIČENÍ

1. Stáhněte si z Courseware **pthread-semaphor**
2. Přeložte a ověřte správnou funkcionalitu
3. Zkuste změnit ošetření kritické sekce, tak abyste vyvolali **deadlock** – 2 způsoby:
  - a) modifikací počáteční hodnoty
  - b) pomocí operací P(), V()
4. Jaké výsledky budete dostávat, když P() a V() úplně vynecháte? V čem je problém?
5. Jak byste „prodloužili“ kritickou sekci, aby se chyba dříve projevila?

POJMENOVANÝ SEMAFOR

- místo inicializace **sem_init** se otevírá **sem_open**

```
#include <semaphore.h>
```

```
int main() {
```

```
    sem_t *sem1;
```

```
    sem1 = sem_open("/mujsem1", O_CREAT, 0777, 10);
```

```
    ...
```

```
    sem_wait(), sem_trywait(), sem_post(), sem_getvalue()
```

```
    ...
```

```
    sem_close(sem1);
```

```
    sem_unlink("/mujsem1");
```

Další informace: http://linux.die.net/man/7/sem_overview

SEMAFOR - JAVA

- `import java.util.concurrent.Semaphore;`
- `Semaphore sem = new Semaphore(1);`
- `sem.acquire();`
- *.. kritická sekce ..*
- `sem.release();`

VLÁKNA: OŠETŘENÍ KRITICKÉ SEKCE – PŘEHLED SYNCHRONIZAČNÍCH PRIMITIV

Atomické operace (nutná podpora hardware)

- TSL (test and set lock) + spinlock, CAS (compare and swap)

Zámky (lock)

- POSIX (c, c++) :pthread_mutex;
JAVA: java.util.concurrent.locks.Lock
- Implementace: flag (zamčeno, odemčeno), fronta čekajících vláken
- Funkce:
  - Vstup: pthread_mutex_lock(lock), lock.lock
  - Opuštění: pthread_mutex_unlock(lock), lock.unlock

VLÁKNA: OŠETŘENÍ KRITICKÉ SEKCE – POKRAČOVÁNÍ

Semafor

- POSIX (c,c++): `sem_t`;
JAVA: `java.util.concurrent.Semaphore`
- Implementace: čítač, fronta vláken
- Standardní operace:
  - Vstup do semaforu:
P(sem), sem_wait(sem), sem.acquire()
  - Opuštění semaforu:
V(sem), sem_post(sem), sem.release();

VLÁKNA: OŠETŘENÍ KRITICKÉ SEKCE – POKRAČOVÁNÍ

Monitor

- POSIX: mutex, pthread_cond_t (podmínková proměnná)
JAVA: synchronized metoda; zámek + podmínka
- Implementace:
zámek, podmínková proměnná, fronta vláken
- Standardní operace:
  - Vstup do kritické sekce, případné uspání nad podmínkovou proměnnou (wait), případné vzbuzení nad podmínkovou proměnnou(notify, signal), opuštění kritické sekce

CVIČENÍ - ŘEŠENÍ

- Prodloužení kritické sekce:
  - deklarujeme: `int pom;`
  - `pom = x;`
  - `usleep(200);`
  - `pom = pom + 1;`
  - `x=pom;`
- Odstraňte semaforey, jaký výsledek bude?
- Vraťte semaforey a operaci `V()` nahradte operací `P()`.. Ověřte, že dojde k zablokování procesu.

ÚLOHA K ÚVAZE

Dvě vlákna pracují nad společnou proměnnou x

Počáteční hodnota proměnné x je 0

Obě 100x provedou $x++$ bez ošetření KS.

Správný výsledek je 200.

Jaký je nejhorší možný výsledek?

proces 1:	R1	x	R2		proces 2:
LD R, x	0	0	-		

	0	0	0	99x:LD R, x	
	0	0	1	INC R	
	0	1	1	LD x, R	

INC R	1	99	-		
LD x, R	1	1	-		

	-	1	1	LD R, x	

99x:LD R, x	1	1	1		
INC R	2	1	1		
LD x, R	2	2	1		

	100	2		INC R	
	2	2		LD x, R	

SEMAFORY, BINÁRNÍ SEMAFORY, MUTEXY

○ **Obecný semafor**

- Nabývá hodnot 0, 1, 2, 3, ...
- Pro vzájemné vyloučení i synchronizaci

○ **Binární semafor**

- Nabývá hodnot 0, 1
- Pro vzájemné vyloučení

○ **Mutex**

- Speciální případ binárního semaforu
- Obvyklý výklad:
Vlákno, které mutex zamklo jej musí i odemknout

OBEČNÝ POPIS

- Definice (sem: datové struktury, operace)
- Použití (sem: ošetření KS, synchronizace, ...)
- Implementace

U každého synchronizačního primitiva vždy uvažujte, jak daný mechanismus definovat, uveďte příklad jeho použití a návrh, jak by šel tento mechanismus implementovat s využitím jiných primitiv.

SEMAFOR

- Hodnota semaforu s
  - Celočíslná proměnná
- Fronta procesů (vláken) blokováných nad semaforem
  - Zpočátku samozřejmě prázdná
- Operace nad semaforem
  - $P()$ – blokující operace
  - $V()$
  - Inicializace semaforu
- Před použitím musíme semafor inicializovat na vhodnou počáteční hodnotu – velmi důležité
  - Ošetření KS: 1
  - Synchronizace: různá, např. 0, 10, ...

OŠETŘENÍ KRITICKÉ SEKCE

Sdílené proměnné:

int x, y;

Představují **různé kritické sekce**, tedy 2
semafony:

semaphore sx = 1; -- správně zvolit poč. hodnotu

semaphore sy = 1;

Ošetření kritické sekce:

P(sx); // vstup do kritické sekce

x = x - 5; // **kritická sekce** – i více příkazů

V(sx); // výstup z kritické sekce

SYNCHRONIZACE

Proces P1:

Print("Ahoj ")

Print("je")

Proces P2:

Print("dnes ")

Print("krásně.")

Proces P3:

Print("venku ")

P1,P2, P3 běží paralelně.
Ošetřete SEMAFORY,
aby vždy byla vypsána
správná věta:

Ahoj dnes je venku krásně.

